

UUSLOOMINGU MEES

Legendid Pariisi eestlasest VAHUR LINNUSTEST jõudsid Eestisse juba mõnda aega enne asjaosalise tänavusuvist kodumaakülastust. Mida siis rahvasuu sahistab? Seda, et Linnuste ligitõmbav isik on eesti keele juurde meelitanud palju kauneid pariisitare. Seda, et Linnuste on üks mõistmatu rebell keset heakodanlikku Lääne elulaadi. Seda, et juba 20 aastat teeb ta oma kodus remonti ja elab võimatutes tingimustes.

Kuidas siis alustas üks «noor vihane mees»?

Termin «noor vihane mees» ei ole muidugi õiglane. Rootsis tekkis eesti üliõpilaste seas üks ringkond, kes huvitus ühiskondlikest — ka eesti ühiskonna probleemidest analüütiliselt ja kriitiliselt. Tekkis nn. radikaaldemokraatide grupp, kuhu kuulusid kahekümnendates aastates noored. See polnud mitte tundeline, vaid analüütiline lähenemisiis. Arutlesime, et kui olukorrad normaliseeruvad, kuidas võiks välja näha taasärkav Eesti. See ei piirdunud ühiskonnateaduste ja poliitikaga, vaid käsitlesime üsna laias sektoris ka kultuuriküsimusi. Ajakirja «Radikaaldemokraat» naljanurgas, mida peamiselt toimetas Olev Mikiver, oli küllalt huvitavaid poleemikaid K. Ristikivi ja A. Mägiga. Võiksime siin kasutada sellist jutu-märgitermini nagu «kultuuriradikalism» või parem oleks

«kultuurimodernism». Kerkis esile noor generatsioon, kes hakkas eesti asjadesse suhtuma läänemaisel tasemel.

Milline oli teie poliitiline asend tollal?

Tegemist oli kindlasti mingi ülddemokraatliku programiga. See oli liberalismi ja sotsialismi süntees.

Kuidas klarrisite oma suhted konservatiivsema osaga pagulaskonnast, kus sõnal sotsialism polnud kindlasti hea kõla?

Eesti pagulus jagunes tollal minu arvates põhiosas kaheks hoopiski mitte poliitiliste põhi-voolude järgi. Osal oli kalduvus idealiseerida Pätsi-vaba-riiki. Vastukaaluks sellele oli demokraatlik opositsioon. Need vahekorrad olid pärit juba Eestist.

Eesti sotsiaaldemokraatide liider A. Rei kuulus näiteks pikka aega hoopis Pätsi-meelsete leeri. Radikaaldemokraatide kohta ütles kunagi R. Kolk, et me pole mitte poliitiline erakond, vaid õpiring. Ka pagulaskond võttis meid aktiivse noorterühmana, keda kritiseeriti humoorikalt, mitte tigevalt.

Kuidas ja millal te Pariisi jõudsite?

Olles õppinud ühiskonnateadusi, rahvamajandusteadust, sotsioloogiat ja ka filosoofiat, sain mitmeks aastaks stipendiumi, et jätkata õpinguid aspirandina Prantsusmaal. See oli viiekümnendate aastate keskel.

Kas olete ka Prantsusmaal olnud poliitiliselt aktiivne?

Osalesin mitu aastat aktiivselt Euroopa föderalistlikus liikumises, eriti selle Ida-Euroopa sektioonis. Seda liikumist iseloomustas uute võimuste otsimine ühiskondlikus elus.

Algul oldi selles üpris aktiivsed, hiljem said traditsioonilised suunad ülekäalu. Uusloomingu allasurumise poliitika ongi Lääne-Euroopat paraku üsna tugevasti iseloomustanud alates kuuekümnendatest aastatest. Demokraatias nähti kitsast ühiskonna võimu legitimeerimise viisi, nagu ütles Max Weber. Uute probleemidega areenile tulek on väga raskeks tehtud. Poliitiline võim monopoliseerub tugevasti juba väljakujunenud poliitiliste aparaatide kätte. Uute poliitiliste võimutsentrite tekkimist püüti rakendada.

Ka Eestis kerkib see probleem, kuidas poliitiline uusloomung saaks teostuda. See, et siin on tekkinud nii palju poliitilisi rühmitusi ja parteisid, pole mitte võimuambitsioonide ja muu sellise küsimus. nagu mõnelt poolt püütakse väita, vaid igati tervitatav nähe, kui inimesed kitsamas ringis tulevad teatud ideedega välja ja nende üle arutlevad. Selliste väikeste erakondade teke on praegustes oludes ikkagi meie jõudude mobilisatsioon.

Kas olite tegev ka kuuekümnendate aastate üliõpilasiikimises Prantsusmaal?

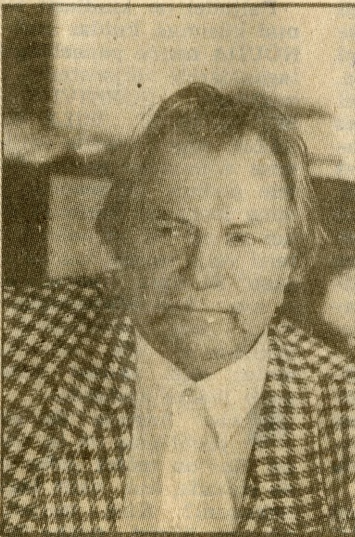
Mitte eriti, aga 1968. aasta mais olin ma Pariisis ja jälgisin kõike, mis toimus. See oli igal juhul põnev aeg. Ma tsiteeriksin E. Moraine'i, kelle raamatud massikultuuri kohta

ma ise prantsuse keelest rootsi keelde tõlkisin. Ta ütleb, et see oli võimu desakraliseerimise periood. Tõsi, Pariis pole kunagi nii meeldiv olnud kui nendel nädalatel.

Liikumine ebaõnnestus eeskätt prantsuse kompartei tõttu, kes arvas, et kui asja jätkata, võib tulla sõjaväeline võimu ülevõtmine ning Prantsusmaa võib sattuda samasugusesse olukorda kui Hispaania. See analüüs ei olnud kuigi sügav, aga ta langes huvitaval kombel kokku N. Liidu kompartei analüüsiga.

Pariisis olete õpetanud ka eesti keelt?

Sain eesti keele õpetaja kohta Pariisi ülikooli ida keelte instituudis. Algul oli ette nähtud tundide arv hiigla väike, esimesel aastal vaid 25. Kuna see käis tunnitasu alusel, ei saanud ta mind ära elatada.

□ Vahur Linnuste.

Aga huvilisi oli üllatavalt palju. See, et asi edukalt käima läks, oli suuresti fennougristika professori Aurélien Sauvoget' teene, kes väga aktiivselt soovitas eesti keele õppimist neile, kes juba õppisid soome keelt.

Suur osa huvilisi tuli eesti probleemide ja keele juurde Ida-Euroopa kontekstis, poliitilistel põhjustel. Osal on Eestiga ja eestlastega isiklikke kontakte olnud.

Eesti tagapõhjaga peredest on tulnud väga üksikud, sest Prantsusmaal on ju eestlasi imevähese.

Kas sellele vaatamata võiksite visandada tulevikusuhteid näiteks Tartu ja Pariisi vahel?

Koostööst Tartu Ülikooliga on huvitatud Pariisi ülikooli ida keelte instituut ja selle juhataja prof. Delabriolle, kes pidi juba varem Tartusse jõudma. ent ilmselt saab ta visiiti teoks septembris. Samalaadne koostööleping on juba alla kirjutatud Leeduga. See näeb ette õppejõudude vahetust, külalisloenguid, võimalik, et ka üliõpilaste vahetusprogramme.

Nelisteist aastat on teie peal olnud ka eesti ajaloo õpetamine Pariisi Ülikoolis?

See on võibolla isegi tähtsam kui keele kursus. Ka õpilasi on siin rohkem olnud. Peamiselt käsitlen nüüdis-kaasaegset Eestit.

Mul on lasunud ka teatav eesti kultuuri tutvustamise missioon Pariisis. Oleme korraldanud loenguid, vestlusi, ettekandeid, kirjanduslikke ja muusikalisi ettevõtmisi, tõlkeid eesti kirjandusest.